

POLYCHROMOS

poesia

15

MIHAI EMINESCU

Luceafărul – Poezii alese
Espero – Poesie scelte

a cura di
GEO VASILE

FaLvision Editore

©Tutti i diritti riservati.

ISBN 978-88-96931-88-2

©2016-2019, FaLvision Editore s.a.s.

Unica sede: Via Papa Benedetto XIII, 12 – 70124 BARI

F.A.L. Vision Editore è un marchio editoriale di FaLvision Editore s.a.s.

Direttore Editoriale: Luciano Maria Pegorari

luciano.pegorari@falvisioneditore.com

<http://www.falvisioneditore.com>

<http://www.stamperiabaille.com>

<http://www.facebook.com/falvisioneditoresas>

#falvision

@falvision

È vietata la riproduzione, anche parziale o a uso didattico, con qualsiasi mezzo ed in qualsiasi forma ivi compresa la forma digitale, elettronica e le lingue Braille, Sign Writing e gli adattamenti per DSA ed Ipovedenti, non autorizzata.

È fatto divieto assoluto la riproduzione, totale o parziale, ivi compresa anche la riduzione, come anche il semplice utilizzo di parti tratte dal presente volume, al fine di utilizzi televisivi, teatrali, cinematografici, web series ed altra natura tecnologica nel divenire, come anche la riduzione mezzo audio radiofonico o anche solamente fonico. Per qualunque esigenza è fatto obbligo contattare l'Editore per gli accordi del caso. Allo stesso modo è vietata la traduzione in qualunque lingua, europea e non, senza l'Autorizzazione scritta dell'Editore.

L'Editore potrà concedere a pagamento l'autorizzazione a riprodurre una porzione non superiore a un decimo del presente volume.

Progetto grafico di collana: FaLvision Editore

Product Manager: Francesca Piccoli

Grafica di copertina: Simone Bracci

ANTOLOGIE CRITICĂ

TITU MAIORESCU (1840-1917)

Eminescu este un om al timpului modern, cultura lui individuală stă la nivelul culturii europene de astăzi. Cu neobosita lui stăruință de a citi, de a studia, de a cunoaște, el își înzestra fără preget memoria cu operele însemnate din literatura antică și modernă. Cunoscător al filozofiei, în special al lui Platon, Kant și Schopenhauer, și nu mai puțin al credințelor religioase, mai ales a celei creștine și budiste, admirator al vedelor, pasionat pentru operele poetice din toate timpurile, posedând știința celor publicate până astăzi din istoria și limba română, el afla în comoara ideilor astfel culese materialul concret de unde să-și formeze înalta abstracțiune care în poeziile lui ne deschide așa de des orizontul fără margini al gândirii omenești. Căci cum să ajungi la o privire generală dacă nu ai în cunoștințele tale treptele succesive care să te ridice până la ea? Tocmai ele dau lui Eminescu cuprinsul precis în acele versuri caracteristice în care se întrupează profunda lui emoțiune asupra începuturilor lumii, asupra vieții omului, asupra soartei poporului român.

GARABET IBRAILEANU (1871-1936)

Dar Eminescu nu este numai un poet de geniu. Este ceva mai mult. El este cel dintâi care a dat un stil sufletului românesc și cel dintâi român în care s-a făcut fuziunea cea mai serioasă – fuziunea normală – a sufletului daco-roman cu cultura occidentală. El, vagabondul, lipsit de diplome școlare, feciorul lui Gheorghe Eminovici de la Ipotești, este eroul culturii noastre moderne. Aceasta se poate învedera chiar numai prin argumentul lingvistic. Comparați limba din poeziile lui cu limba oricărui scriitor român, și veți vedea că la nici unul elementul autohton nu s-a îmbinat atât de armonios cu cuvintele noi, fuziune care este expresia fuziunii perfecte a sufletului național cu gândirea europeană.

ANTOLOGIA CRITICA

TITU MAIORESCU (1840-1917)

Eminescu è un uomo dei tempi moderni, la sua cultura individuale si trova al livello della cultura europea odierna. Con la sua instancabile tenacità di leggere, studiare e conoscere, nutriva ininterrottamente la sua memoria di opere insigni della letteratura antica e moderna. Conoscitore della filosofia, soprattutto di Platone, Kant e Schopenhauer, ma ugualmente delle credenze religiose, specialmente di quella cristiana e buddistica, ammiratore dei Veda, appassionato delle opere poetiche di tutti i tempi, possedendo la scienza di quelle pubblicate fino ad oggi tramite la storia e la lingua romena, lui scopriva nel tesoro delle idee, in quel modo raccolte, il materiale concreto dal quale foggia l'alta astrazione tale che nelle sue poesie ci svela spesso l'orizzonte sconfinato del pensiero umano. Come raggiungere una prospettiva generale senza avere nelle proprie conoscenze i gradini successivi che ti sollevino fino a quella? Proprio essi offrono a Eminescu il contenuto preciso di quei versi caratteristici nei quali prende corpo la profonda emozione sui primordi del mondo, sulla vita umana, sul destino del popolo romeno.

GARABET IBRĂILEANU (1871-1936)

Eminescu non è solo un poeta geniale, ma qualcosa di più. È il primo che ha dato uno stile all'anima romena e il primo romeno in cui ha avuto luogo la fusione più seria – la fusione normale – dell'anima daco-romana con la cultura occidentale. Lui, il vagabondo, privo di diplomi scolastici, figlio di Gheorghe Eminovici di Ipotești, è l'eroe della nostra cultura moderna. Fatto dimostrabile anche solo attraverso l'argomento linguistico. Paragonate la lingua delle sue poesie alla lingua d'ogni altro scrittore romeno e vedrete che in nessun altro l'elemento autoctono si è congiunto così armoniosamente alle parole nuove, fusione che è l'espressione dell'unione perfetta dell'anima nazionale con il pensiero europeo.

TUDOR VIANU (1898-1964)

Poezia lui Eminescu evocă o imagine a lumii înzestrată cu toate dimensiunile prelungite până la limita lor cea mai îndepărtată. Înălțimea, adâncimea, extensiunea acestei lumi în toate direcțiile sunt imense și fără nici o analogie în tot ce au scris poeții români mai înainte. În vastul univers al poeziei eminesciene, gândul omenesc este purtat până la ultimele și cele mai înalte întrebări ale lui și sentimentele omenești sunt urmărite în ecourile lor cele mai profunde. Înălțimea, vastitatea și adâncimea sunt trăsăturile principale ale lumii și simțirii eminesciene, și, realizându-le în sine însuși, cititorul român a simțit acea îndepărtare a limitelor sale, acea creștere interioară, care ne dă dreptul a recunoaște, în poezia lui Eminescu, evenimentul cel mai important al culturii noastre moderne.

GEORGE CĂLINESCU (1899-1965)

Înșușirea lui Eminescu este de a fi un mare erotic, de a ridica modul ancestral de tulburare sexuală la o putere aproape neatinsă de vreun altul. Poeții erotici sunt în general niște epicurei eliberați de sclavia pasiunii prin experiență. Mai serios în emoțiile lui, Goethe n-a trecut nici el de marginile unor pasiuni, controlate calm prin reflecție. Însă la Eminescu ne uimește gravitatea. Așa iubește poporul, o singură dată, în vremea înfloririi vieții bărbătești și a nubilității. Eminescu lungește acest răstimp de criză sexuală primară, rămânând mereu în faza puberală, sublimând oarecum în sine o vârstă stătătoare. Dacă prin solemnitatea și inocența crizei erotice a speței înțelegem "spiritualitate", evident poetul este departe de a fi un brutal senzualist, fiind serios în iubire ca și natura, punând în ea o zguduitoare și ereditară încordare: "Căci te iubeam cu ochi păgâni / Și plini de suferinți, / Ce mi-i lăsară din bătrâni / Părinții din părinți".

Aceasta e naționalitatea erotică a lui Eminescu, foarte complicată în fond, interior și exterior, deși ascunsă într-o ingenuă simplitate, capabilă să surprindă pe cititorii lui Dante ori pe cei ai lui Leopardi.

TUDOR VIANU (1898-1964)

La poesia di Eminescu evoca un'immagine del mondo provvisto di tutte le dimensioni protratte fino al loro limite estremo. L'altezza, la profondità, l'estensione di questo mondo in tutte le direzioni sono immense e senza analogia alcuna in tutto ciò che scrissero i poeti romeni prima di lui. Nel vasto universo della poesia emineschiana, il pensiero umano viene portato fino agli ultimi ed eccelsi interrogativi, mentre gli umani sensi sono perlustrati nei loro più reconditi echi. L'altezza, la vastità e la profondità sono i tratti principali del mondo e del sentire emineschiani, e, facendosene eco, il lettore romeno ha sentito quell'allontanamento dei suoi limiti, quell'incremento interiore che ci dà il diritto di riconoscere nella poesia di Eminescu l'avvenimento più importante della nostra cultura moderna.

GEORGE CĂLINESCU (1899-1965)

Eminescu si fa notare anche per la sua qualità di grande erotico, di sollevare il modo ancestrale di turbamento sessuale ad una quota quasi mai raggiunta da un altro poeta. I poeti erotici sono in generale degli epicurei liberati dalla servitù della passione attraverso l'esperienza. Più serio nelle sue emozioni, nemmeno Goethe superò i limiti di passioni controllate con calma attraverso la riflessione. In Eminescu, però, è la gravità che ci stupisce. Così ama il popolo, una sola volta, durante il rifiorire della vita virile e nubile. Eminescu prolunga questo frattempo di crisi sessuale primaria rimanendo sempre nella fase puberale, sublimando alquanto in se stessa un'età ferma. Se per solennità e innocenza della crisi erotica della specie intendiamo "spiritualità", ovviamente il poeta è lungi dai modi di un brutale sensualista, essendo serio nell'amore al pari della natura, mettendo in esso una sconvolgente tensione ereditaria: "T'amavo gli occhi idolatri / E colmi di tormento, / Che mi avean tramandati / Parenti di parenti".

Questa è la nazionalità erotica di Eminescu, molto complicata in fondo, all'interno quanto all'esterno, benché nascosta in un'ingenua semplicità, capace di sorprendere i lettori di Dante oppure quelli di Leopardi.

EDGAR PAPU (1908-1993)

Muzicalitatea eminesciană nu este numai reproducătoare, ca aceea a naturii, ci și căutătoare, ca aceea a marilor compozitori. Ea explorează, pe de o parte, străfundurile ființei sale în toate resursele lor sonor convertibile, iar pe de altă parte, lumea infinită a limbajului sub aspectul creatoarelor asociații de sunete și al efectelor psihofonice sublimite. Ansamblul sonurilor rezultă, astfel, dintr-un dublu travaliu, adus în cele din urmă la convergență în acel fenomen unic, identificat drept "armonia eminesciană".

LUCIAN BLAGA (1895-1961)

Eminescu cântă natura în așa fel, că ea devine un cadru în care se simte prezența unui Voevod, chiar și atunci când Voevodul nu e amintit în nici un chip. Ca un alter ego mai profund, "tânărul Voevod" este oarecum subiectul liric subînțeles, implicat, al poeziilor. Codrul, marea, luna, lacul, dealul, valea sunt cântate de mulți poeți, de către cei mai mulți, dar așa cum le cântă Eminescu, toate acestea, codrul, marea, luna, lacul, dealul, valea dobândesc nu știm ce particulară domnească demnitate, aproape sacrală, parcă în mijlocul lor ar fi permanent prezent un invizibil tânăr Voevod. Oare acea melancolie specific eminesciană nu derivă între altele și din dezacordul între realitatea conștiinței și viziunea sa despre natură, izvorâtă dintr-un dor subconștient, elevată prin secreta prezență voevodală? E o lume întreagă, simțită și trăită, care se clădește în sufletul lui Eminescu în preajma personajului cu care el se identifică. Această prezență nevăzută, tainică necurmată împrumută o atmosferă unică lumii poetului. Cel mai adesea e vorba desigur numai despre o aromă, despre tonalități, despre imponderabile elemente de magie poetică de abia simțite, vag întrezărite, bănuite.

Să cităm poezia *Peste vârfuri*: "Peste vârfuri trece luna, / Codru-și bate frunza lin. / Dintre ramuri de arin / Melancolic cornul sună. / Mai departe, mai departe, / Mai încet, tot mai încet, / Sufletu-mi nemângâiet / Îndulcind cu dor de moarte. / De ce taci când fermecată /

EDGAR PAPU (1908-1993)

La musicalità emineschiana non è solo un mezzo riproduttore, come quello della natura, ma anche uno ricercatore, come quello dei grandi compositori. Essa esplora, da una parte, i precordi dell'essere in tutte le loro risorse sonoramente convertibili, dall'altra, il mondo sconfinato del linguaggio sotto l'aspetto delle associazioni creatrici di suoni nonché degli effetti psicofonici esaltanti. Gli insiemi dei suoni risultano così da un doppio travaglio, portato fino alla fine a convergere in quel fenomeno unico identificato come "armonia emineschiana".

LUCIAN BLAGA (1895-1961)

Eminescu ritrae la natura in modo tale da divenire un quadro in cui si sente la presenza di un Principe, anche quando questo non viene ricordato né suggerito. In guisa di un *alter ego* più profondo, "il giovine Principe" è il soggetto lirico sottinteso, implicito, delle poesie. Il bosco, il mare, il mondo, il lago, il colle, la valle vengono cantati da molti poeti, dalla maggior parte, ma così come li canta Eminescu, tutti questi, il bosco, il mare, la luna, il lago, il colle, la valle, acquistano un non so che di peculiare signorile dignità, quasi sacrale, quasi in mezzo a loro fosse permanentemente presente un invisibile giovane Principe. Quella malinconia specificamente emineschiana non deriva forse, tra l'altro, dal disaccordo tra la realtà della coscienza e la sua visione sulla natura, scaturita da un desiderio subcosciente, sollevata per la segreta presenza principesca? È un mondo intero, sentito e vissuto, che si edifica nell'anima di Eminescu accanto al personaggio con cui lui si identifica. Questa invisibile presenza, arcana, ispira un clima unico al mondo del poeta. Il più delle volte si tratta certamente solo di un aroma, di alcune tonalità, di imponderabili elementi di magia poetica appena sentiti, quasi intravisti, percettibili.

Ricordiamo la poesia *Sulle vette*: "Sulle vette passa luna, / Vibra il bosco le sue foglie. / Tra i rami dell'ontano / Accorato il corno s'ode. / Più lontano, più lontano, / E più dolce, ancor più dolce, / Del mio animo l'affanno / Confortando a duol di morte. / Come taci che

Inima-mi spre tine-ntorn? / Mai suna-vei, dulce corn, / Pentru mine vreodată?"

Proiectați peste figura lui Eminescu aura voevodală și veți înțelege liniștea sacrală a acestei melancolii. În multe din poeziile lui Eminescu, și poate că în cele mai caracteristice, transfigurarea lirică se datorește unei tainice contopiri cu un vis voevodal.

TUDOR ARGHEZI (1880-1967)

Într-un fel, Eminescu e sfântul preacurat al ghersului românesc. Din tumultul dramatic al vieții lui s-a ales un Crucificat. Pentru pietatea noastră depășită, dimensiunile lui trec peste noi, sus și peste văzduhuri. Fiind foarte român, Eminescu e universal. Asta o știe oricine citește: cu părere de rău că lacătul limbilor nu poate fi descuiat cu cheile străine.

PIERO BIGONGIARI (1914-1997)

(...) Tipic pentru Eminescu este acest joc de oglinzi în care viziunea pare a fi prinsă în cursă ca într-o sticloasă depărtare ce face transparent nucleul obscur al temei lirice, în timp ce natura însăși pare a se plăsmui în propria energie ca un limbaj la limita propriei tensiuni a imaginarului, pare a vibra și a se zbate în fantasmaticul propriei dicțiuni. Iată că la Eminescu posibilitatea însăși de a rosti devine fabuloasă. Din interiorul expresiei se naște acest obscur nucleu semantic care, în vreme ce se identifică prin propriile semnificații, dă la iveală totodată prin transparența viziunii acea tensiune originară.

MARIO LUZI (1914-2005)

(...) Lirismul copios și luxuriant, dar și acela concentrat până la limita inefabilului; și departele și sideralul și perimetrul casei; fuga de omenesc și dorul de omenesc – totul în farmecul unei limbi pe cale de a se naște ca limbă poetică, manifestare primară și totodată

ammaliato / Il mio cuore a te rivolgo? / Suonerai ancor per me,
una volta, dolce corno?"

Rivestite la figura di Eminescu dell'aura principesca e capirete la quiete sacrale di questa malinconia. In molte delle poesie di Eminescu, e forse nelle più caratteristiche, la trasfigurazione lirica si deve a un segreto immedesimarsi con un sogno principesco.

TUDOR ARGHEZI (1880-1967)

In qualche modo Eminescu è il santo illibato dell'idioma romeno. Per il drammatico tumulto della sua vita, è divenuto un Crocifisso. A rispetto della nostra scaduta pietà, le sue dimensioni oltrepassano noi, al di sopra e al di là del firmamento. Essendo molto romeno, Eminescu è universale. Di questo si rende conto ogni suo lettore: con il rammarico che il lucchetto delle lingue non può essere aperto con chiavi straniere.

PIERO BIGONGIARI (1914-1997)

(...) È tipico di Eminescu questo gioco di specchi in cui la la visione ne pare intrappolata come in una vitrea distanza che dà trasparenza al nucleo oscuro del tema lirico mentre la natura stessa pare affabularsi nella propria energia come un linguaggio al limite della propria tensione immaginaria, cioè vibrare e contorcersi nella favola stessa della propria dizione. Ecco che in Eminescu diviene favolosa la possibilità stessa di dire. Nasce dall'interno dell'espressione questo oscuro nucleo semantico che, mentre si specifica nei propri significati, manifesta anche in trasparenza visionaria quella tensione originaria.

MARIO LUZI (1914-2005)

(...) Il lirismo copioso e lussureggiante e quello invece concentrato al limite dell'ineffabilità; e il lontano e l'astrale e il domestico; la fuga dall'umano e la nostalgia dell'umano – e tutto nella fascinazione di una lingua nascente come lingua poetica, manifestazione primaria

deosebit de rafinată și atotcunoscătoare, împreună cu ceea ce aviditatea intelectuală putea să găsească spre a se îndestula: știința, economia, ca să nu mai vorbim de filosofie cu iluziile și diziluziile sale – îmi vorbesc, ah mult prea indirect! Că Eminescu reînsuflă în mine un binom pe care l-am folosit spre a captura magia lui Dante a unui anume Dante: acela al științei și inocenței...

Așa cum se și cuvenea și datorită situației geopolitice trăite, Eminescu a făcut tot ceea ce în secolul ce i-a urmat, dar și în zilele noastre se încearcă a se face din convingere și calcul: o literatură fără frontiere între germanism și zestrea latină, între Orient și Occident. Prin această anvergură vie, mare, spontană și conștientă, Eminescu a dat prospețime și vigoare adâncului "dor romantic"; și a mai dat și dramatism și limpezime accentelor eșecului său, fără însă a-și compromite sau diminua energia sa ceatoare.

ROSA DEL CONTE (1907-2011)

După aproape cincisprezece ani de la prima noastră întâlnire cu opera unui poet, după părerea noastră demn de a fi pus alături de cei mai însemnați reprezentanți ai romantismului european, ne-am propus să încercăm o prezentare critică de ansamblu în care năzuie să se răsfrângă, reciproc iluminându-se, atât drama psihologică a unei personalități umane cu totul deosebite, cât și drama estetică a unui artist în căutarea aceluia cuvânt unic, a cărui frumusețe se identifică cu adevărul suprem: *cuvântul ce exprimă adevărul*.

Ne-am asumat strădania de a oferi lumii culturale italiene care cunoaște doar antumele lui Eminescu, adică o parte destul de restrânsă a activității sale, un tablou mai vast și complet al acestei inspirate poezii, convinși că vom îmbogăți patrimoniul spiritual, al nostru și al întregii omeniri, cu o voce care, din punct de vedere istoric încadrându-se în climatul ideal al veacului XIX, ne surprinde și ne ispitește prin consonanța cu simțirea noastră. Ea reflectă de fapt drama existențială în aspectul său cel mai modern: ca osândă a timpului, ispășită de către om, în efortul eroic de a se întrece, prin lucrarea zilnică, cu irosirea istoriei, *îngropatele risipi* (...)

e insieme molto raffinata ed esperta, unito a tutto ciò che l'avidità intellettuale poteva cercare per spaziarsi: la scienza, l'economia, per non parlare della filosofia con le sue illusioni e i suoi disinganni – mi dicono, ah! troppo indirettamente! Che Eminescu ravvivi dentro di me un binomio che ho usato per catturare la magia di Dante ed è appunto questo: Dante, scienza e innocenza...

Per necessità naturale e per situazione geopolitica vissuta, Eminescu ha fatto tutto ciò che nel secolo successivo al suo e anche oggi si tenta di fare per convinzione e calcolo: una letteratura senza frontiere tra germanesimo e retaggio latino, tra Oriente e Occidente. Con questo respiro vivo, grande, spontaneo e conscio, Eminescu ha dato franchezza e vigore al profondo "desiderio romantico": e ha dato anche drammatica perspicuità all'accento della sua sconfitta, senza per questo compromettere e diminuire la sua energia creativa.

ROSA DEL CONTE (1907-2011)

A distanza di quasi tre lustri dal nostro primo incontro con l'opera di un poeta, che consideriamo degno di affiancarsi ai più significativi rappresentanti del romanticismo europeo, ci siamo indotti a tentarne una presentazione critica d'insieme in cui aspirano a riflettersi, reciprocamente illuminandosi, sia il dramma psicologico di una personalità umana singolarissima, sia il dramma estetico di un artista alla ricerca di quella parola unica, in cui il bello s'identifica con il supremo vero: *cuvântul ce exprimă adevărul*, la parolache esprime la verità.

È stato nostro ambizioso impegno offrire al mondo della cultura italiana, che di Eminescu conosce soltanto le liriche edite in vita, cioè una parte assai modesta della sua attività, un quadro più vasto e completo di quest'alta poesia, convinti di arricchire il patrimonio spirituale nostro e dell'umanità con una voce che, storicamente inserendosi nella temperie ideale dell'Ottocento, ci sorprende ed attrae per la sua consonanza col nostro sentire. Essa riflette infatti il dramma esistenziale nel suo aspetto più moderno: come pena del tempo, scontata dall'uomo, nello sforzo eroico di superare, attraverso l'opera quotidiana, le dissipazioni della storia, *îngropatele risipi*, le dispersioni sepolte (...)

Problema cea mai arzătoare și permanentă a fost pentru el determinarea relațiilor dintre Dumnezeu și lume, dintre existența definită ca temporalitate și Ființa identificată cu Veșnicia; și totuși el este în primul rând poetul unei viziuni cosmice, este un însetat de Absolut. Acestei exigențe i se subordonează întregul său univers liric, spre acea viziune tind toate textele sale poetice, chiar și cele ce pot părea doar un tablou idilic sau o pură efuziune muzicală.

(citată din volumul *Mihai Eminescu sau despre absolut*, Editura Dacia, Cluj 1990, 461 p., traducere în limba română de Marian Papahagi)

Il problema più acuto rimane sempre per lui la determinazione dei rapporti tra Dio ed il mondo, tra l'esistenza definita come temporalità e l'Essere identificato con l'Eterno; però egli è soprattutto il poeta d'una visione cosmica, è un assettato di Assoluto. A quest'esigenza è subordinato tutto il suo mondo lirico, a quella visione si riconduce ogni sua composizione, anche quella che può sembrare soltanto quadro idillico o pura effusione musicale.

(tratto dal libro *Mihai Eminescu o dell'Assoluto*,
Società Tipografica Modenese, Editrice Modena, 1963, 482 p.)

VENERE ȘI MADONĂ

Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este,
Lume ce gândea în basme și vorbea în poezii,
O! Te văd, te-aud, te cuget, tânără și dulce veste
Dintr-un cer cu alte stele, cu-alte raiuri, cu alți zei.

Venere, marmură caldă, ochi de piatră ce scânteie,
Braț molatic ca gândirea unui împărat poet,
Tu ai fost divinizarea frumuseții de femeie,
A femeiei, ce și astăzi tot frumoasă o revăd.

Rafael, pierdut în visuri ca-ntr-o noapte înstelată,
Suflet îmbătat de raze și d-eterne primăveri,
Te-a văzut și-a visat raiul cu grădini îmbălsămate,
Te-a văzut plutind regină printre îngerii din cer

Și-a creat pe pânza goală pe Madona dumnezeie,
Cu diademă de stele, cu surâsul blând, vergin,
Fața pală-n raze blonde, chip de înger, dar femeie,
Căci femeia-i prototipul îngerilor din senin.

Astfel eu, pierdut în noaptea unei vieți de poezie,
Te-am văzut, femeie stearpă, fără suflet, fără foc,
Și-am făcut din tine-un înger, blând ca ziua de magie,
Când în viața pustiită râde-o rază de noroc.

Am văzut fața ta pală de o bolnavă beție,
Buza ta învinețită de-al corupției mușcat,
Și-am zvârlit asupra-ți, crudo, vâlul alb de poezie
Și paloarei tale raza inocenței eu i-am dat.

VENERE E MADONNA

Ideale tramontato con un mondo già scomparso,
Mondo che pensava in fiabe e parlava in poemi,
Oh! Ti sento e ti penso, tenera dolce novella
Di un ciel con altre stelle, altri Eden, altri dei.

Venere, oh marmo caldo, occhi in pietra scintillanti,
Braccio molle qual pensiero d'un imperator aedo,
L'apoteosi tu fosti della femminil bellezza,
Della donna che tutt'oggi sempre bella rivedo.

Raffaello, trai sogni perso com'in una notte di stelle,
Ebbra l'anima di raggi ed eterne primavere,
Ti ha visto e ha sognato l'empireo dei balsami,
Ti ha visto qual regina fra gli angeli alati.

E creò su nuda tela la Madonna indiatà,
Con diadema di stelle, mite vergine il sorriso,
Pallida nei raggi biondi, volto d'angelo, ma donna,
Ché prototipo è la donna degli angeli d'Eliso.

Perso anch'io nella notte d'una vita di poesia,
Ti ho visto, donna vana, cuore spoglio d'ogni ardore,
E di te angelo ho fatto pari al giorno di magia,
Quand'in una vita affranta, fasto ti arride un raggio.

Pallido il tuo volto vidi di malsana ebbrezza,
Livide le tue labbra morse dalla corruttela,
E del carme il bianco velo su di te gettai, crudele,
Al pallore tuo detti il raggio dell'innocenza.

Ți-am dat palidele raze ce-nconjoară cu magie
Fruntea îngerului-geniu, îngerului-ideal,
Din demon făcui o sântă, dintr-un chicot, simfonie,
Din ochirile-ți murdare ochiu-aurorei matinal.

Dar azi vălul cade, crudo! Dismețit din visuri sece,
Fruntea mea este trezită de al buzei tale-ngheț
Și privesc la tine, demon, și amoru-mi stins și rece
Mă învață cum asupra-ți eu să caut cu dispreț!

Tu îmi pari ca o bacantă ce-a luat cu-nșelăciune
De pe-o frunte de fecioară mirtul verde de martir,
O fecioar-a cărei suflet era sânt ca rugăciunea,
Pe când inima bacantei e spasmodic, lung delir.

O, cum Rafael creat-a pe Madona dumnezeie,
Cu diademă de stele, cu surâsul blând, vergin,
Eu făcut-am zeităte dintr-o palidă femeie,
Cu inima stearpă, rece și cu suflet de venin!

Plângi, copilă? C-o privire umedă și rugătoare
Poți din nou zdrobi și frânge apostat-inima mea?
La picioare-ți cad și-ți caut în ochi negri-adânci ca marea
Și sărut a tale mâne, și-i întreb de poți ierta.

Șterge-ți ochii, nu mai plânge!... A fost crudă-nvinuirea
A fost crudă și nedreaptă, fără razem, fără fond.
Suflete! De-ai fi chiar demon, tu ești sântă prin iubire,
Și ador pe acest demon cu ochi mari, cu părul blond.

Detti a te i cerei raggi che recingon di magia
La fronte dell'angelo genio, dell'angelo ideale,
Santa feci d'un demonio, di un ghigno, sinfonia,
Delle tue sconce occhiate, l'iride aurorale.

Oggi però il velo cade! Toltomi dal sogno scarno,
La mia fronte si risveglia sotto il ghiaccio del tuo labbro
E ti squadro, oh demonio, mentre il mio amore spento
Mi insegna a sogguardarti con il più freddo disdegno!

Tu mi sembri una baccante che abbia tolto alla fronte
D'una vergine il mirto sempreverde di martirio,
Vergine dal cuore sacro illibato qual preghiera,
Mentre il tuo, di baccante, è spasmodico delirio.

Come Raffaello pinse la Madonna indiata,
Con diadema di stelle, mite vergine il sorriso,
Feci deità celeste d'una pallida donnaccia,
Dal cuor spoglio e freddo, dall'alma avvelenata!

Piangi, cara? Con un tuo sguardo molle e implorante
Poi schiantare nuovamente questo mio cuor ribelle?
In ginocchio guardo nei tuoi occhi come il mare, fondi,
E baciando le tue mani, chiedo se puoi perdonare.

Su, asciuga i tuoi occhi!... Fu crudele quell'accusa,
Fu crudele e ingiusta, senza perno, senza fondo.
Cara mia! Demone se fossi, tu sei santa per amore,
Questo demone adoro, gli occhi grandi, il crine biondo.

EPIGONII

Când privesc zilele de-aur a scripturelor române
Mă cufund ca într-o mare de visări dulci și senine
Și în jur parcă-mi colindă dulci și mândre primăveri,
Sau văd nopți ce-ntind deasupra-mi oceanele de stele,
Zile cu trei sori în frunte, verzi dumbrăvi cu filomele,
Cu izoare-ale gândirii și cu râuri de cântări.

Văd poeți ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere:
Cichindeal, gură de aur, *Mumulean*, glas cu durere,
Prale, firea cea întoarsă, *Daniil*, cel trist și mic,
Văcărescu, cântând dulce a iubirii primăvară,
Cantemir, croind la planuri din cuțite și pahară,
Beldiman vestind în stihuri pe războiul inimic.

Liră de argint, *Sihleanu*, *Donici* cuib de-nțelepciune,
Care, cum rar se întâmplă, ca să mediteze pune
Urechile ce-s prea lunge ori coarnele de la cerb;
Unde-i boul lui cuminte, unde-i vulpea diplomată?
S-au dus toți, s-au dus cu toate pe o cale nenturnată.
S-a dus *Pann*, finul Pezelei, cel isteț ca un proverb.

Eliad, zidea din visuri și din basme seculare
Delta biblicelor sante, profețiilor amare
Adevăr scaldat în mite, sfinx pătrunsă de-nțeles;
Munte cu capul de piatră de furtune detunată,
Stă și azi în fața lumii o enigmă nesplicată
Și veghează-o stâncă arsă dintre nouri de eres.

Bolliac cânta iobagul ș-a lui lanțuri de aramă;
L-ale țării flamuri negre *Cârlova* oștirea cheamă,
În prezent vrăjește umbre dintr-al secolilor plan;
Și ca *Byron*, trează de vântul cel sălbatic al durerii,

GLI EPIGONI

Quando scruto i giorni d'oro degli antichi libri patrii,
Affondo com'in un mare di sereni dolci sogni,
Tutt'intorno quasi fremon miti primavere in fiore,
Vedo notti che distendon gli oceani di stelle,
Giorni con tre soli in fronte, usignoli, verdi selve,
Con sorgive di pensieri e con fiumi di canzoni.

Ecco i bardi della lingua come un favo di miele:
Cichindeal, favella d'oro, *Mumulean*, voce accorata,
Prale, indole bizzarra, *Daniil*, basso e triste,
Văcărescu, inneggiando all'amor primaverile,
Cantemir, tramando piani, disegnando accorti patti,
Beldiman, vaticinando la nemica guerra in canti.

Lira argentea, *Sihleanu*, *Donici*, nido di sapienza,
Che, una vera rarità, mette a meditar gli orecchi
Che oltre modo lunghi sono, oppure le corna del cervo;
Dov'è il suo bravo bue e la volpe avveduta?
Senza via di ritorno se ne andarono tutti e tutte.
Così *Pann*, pari a *Pepelea*, scaltro come un proverbio.

Eliad, d'antiche fiabe e di sogni innalzava
Della genesi il Delta, delle profezie amare
Verità che sa di miti, sfinge dal senso pervasa;
Monte dalle fiere vette fulminate da tempeste,
Oggi ancora è pel mondo un enigma senza chiave
Sta vegliando un arso scoglio tra nubi di leggende.

Bolliac deplora il servo della gleba incatenato;
Ai neri vessilli patrii *Cârlova* le armi chiama,
Rianima per incanto l'ombre dei passati secoli;
Come *Byron*, fustigato da tormento di affanno,

Palid stinge-*Alexandrescu* sânta candel-a sperării,
Descifrând eternitatea din ruina unui an.

Pe-un pat alb ca un lințoliu zace lebăda murindă,
Zace palida vergină cu lungi gene, voce blândă
Viața-i fu – o primăvară – moartea-o părere de rău;
Iar poetul ei cel tânăr o privea cu îmbătare,
Și din liră curgeau note și din ochi lacrimi amare
Și astfel *Bolintineanu* începu cântecul său.

Mureșan scutură lanțul cu-a lui voce ruginită,
Rumpe coarde de aramă cu o mână amorțită,
Cheamă piatra să învie ca și miticul poet,
Smulge munților durerea, brazilor destinul spune,
Și bogat în sărăcia-i ca un astru el apune,
Preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet.

Iar *Negruzzi* șterge colbul de pe cronică bătrâne,
Căci pe mucedele pagini stau domniile române,
Scrise de mâna cea veche a-nvățaților mireni;
Moaie pana în culoarea unor vremi de mult trecute,
Zugrăvește din nou iarăși pânzele posomorâte,
Ce-arătau faptele crunte unor domni tirani, vicleni.

Ș-acel rege-al poeziei, vecinic tânăr și ferice,
Ce din frunze îți doinește, ce cu fluierul îți zice,
Ce cu basmul povestește – veselul *Alecsandri*,
Ce-nșirând mărgăritare pe a stelei blondă rază,
Acum secolii străbate, o minune luminoasă,
Acum râde printre lacrimi când o cântă pe *Dridri*.

Sau visând o umbră dulce cu de-argint aripe albe,
Cu doi ochi ca două basme mistice, adânce, dalbe,
Cu zâmbirea de vergină, cu glas blând, duios, încet,

Pallido *Alexandrescu* spegne il lume della speme,
L'eterno decifrando negli avanzi di un anno.

Su un letto qual sudario giace il cigno moribondo,
Una pallida fanciulla, lunghe ciglia, mite tono,
La sua vita – primavera – e la morte gran rimpianto;
E il suo giovin bardo la guardava inebriato,
Dalla lira stillan note e dagli occhi amaro pianto
E così *Bolintineanu* cominciò il suo canto.

Muresan squassa il vincol con sua voce infiacchita,
Rompe dure corde in bronzo con la mano indolenzita,
Sprona il sasso a risorgere come il mitico poeta,
Strappa ai monti i dolori e ai pini dice il fato,
Benché pover, fortunato come un astro lui discende,
Prete del risveglio nostro, vate dei segni del tempo.

E rispolvera *Negruzzi* le pergamene stravecchie,
Ché i muffiti fogli narran dei romeni principati,
Scritti dall'antica mano dei cronisti eruditi;
Bagna il calamo al colore degli evi trapassati,
Ridipinga nuovamente le oscure tetre tele,
Che mostravano i misfatti d'empi principi, tiranni.

E quel re della poesia, giovane, sempre beato,
Che su foglie suona doine, che lo züfol suona pure,
Che racconta con le fiabe – il giocondo *Alecsandri*,
Che infilzando delle perle su dell'astro biondo raggio,
Ora i secoli attraversa, una chiara meraviglia,
Ora lui tra pianto ride mentre esalta la *Dridri*.

O sognando un'ombra dolce, bianco-argentee le ali,
Gli occhi come due fole mistiche, profonde, chiare,
Il virgineo sorriso, i soavi, blandi accenti,

El îi pune pe-a ei frunte mândru diadem de stele,
O așează-n tron de aur să domnească lumi rebele
Și iubind-o fără margini, scrie: "visul de poet".

Sau visând cu doina tristă a voinicului de munte
Visul apelor adânce și a stâncelor cărunte,
Visul selbelor bătrâne de pe umerii de deal,
El deșteaptă-n sânul nostru dorul țării cei străbune,
El revoacă-n dulci icoane a istoriei minune,
Vremea lui Ștefan cel Mare, zimbrul sombru și regal.

Iară noi? Noi, epigonii?... Simțiri reci, harfe zdrobite,
Mici de zile, mari de patimi, inimi bătrâne, urâte,
Măști răzânde, puse bine pe-un caracter inimic;
Dumnezeul nostru, umbră, patria noastră: o frază;
În noi totul e spoială, totu-i lustru fără bază;
Voi credeți în scrisul vostru, *noi nu credem în nimic!*

Și de-aceea spusa voastră era sântă și frumoasă,
Căci de minți era gândită, căci din inimi era scoasă,
Inimi mari, tinere încă, deși voi sunteți bătrâni.
S-a întors mașina lumii, cu voi viitorul trece;
Noi suntem iarăși trecutul, fără inimi, trist și rece;
Noi în noi n-avem nimica, totu-i calp, totu-i străin!

Voi, pierduți în gânduri sante, convorbeți cu idealuri;
Noi cârpim cerul cu stele, noi mânjim marea cu valuri,
Căci al nostru-i sur și rece, marea noastră-i de îngheț.
Voi urmați cu răpejune cugetările regine,
Când plutind pe aripi sante printre stelele senine,
Pe-a lor urme luminoase voi asemenea mergeți.

Egli pone sul suo capo fiero astrale diadema,
E la mette in trono d'oro a regnar ribelli mondi
E con sconfinato amore, scrive: "il sogno del poeta".

O sognando colla doina¹ del gagliardo montanaro
Delle fonde acque il sogno, degli attempati scogli,
Dell'annose selve il sogno sulle spalle d'alti colli,
Dell'avida terra l'ansia lui nel nostro cuor ridesta,
Rievoca a pitture della storia le gesta,
L'evo di Stefano il Grande, il regal uro moldavo.

Mentre noi epigoni?... Sensi freddi, arpe frante,
Vite brevi, grossi vizi, anime avvizzite e strambe,
Maschere ridenti nascondon un carattere avverso,
Nostro Dio, appena un'ombra, nostra patria: discorso;
In noi tutto è tintura e vernice repellente;
Voi credeste ai vostri scritti, *noi non crediamo niente!*

E perciò il vostro verbo era sacro e stupendo,
Ché foggato dalle menti e dai cuori ricavato,
Cuori grandi, sempre giovani nonostante foste vecchi.
Al rovescio va la storia: con voi passa l'avvenire.
Noi di nuovo siam passato, senza cuore, triste, freddo;
Noi in noi nulla abbiamo, tutt'è falso e alieno!

In pensieri sacri persi voi sposavate gli ideali;
Noi macchiamo il mare d'onde, rattoppiamo il cielo d'astri,
Giacché il nostro ciel è grigio, il mar nostro agghiacciante.
Rapidi voi inseguiste le più alte riflessioni
Quando in volo sulle sacre ali, tra i fiammanti astri,
Alle lor splendenti tracce, ispirati, camminaste.

---

1 Una delle specie più diffuse del nostro folclore poetico.

Cu-a ei candelă de aur palida înțelepciune,
Cu zâmbirea ei regală, ca o stea ce nu apune,
Lumina a vieții voastre drum de roze semănat.
Sufletul vostru: un înger, inima voastră, o liră,
Ce la vântul cald ce-o mișcă, cântări molcome respiră;
Ochiul vostru vedea-n lume de icoane un palat.

Noi? Privirea scrutătoare ce nimica nu visează,
Ce tablourile minte, ce simțirea simulează,
Privim reci la lumea asta – vă numim vizionari.
O convenție e totul; ce-i azi drept, mâne-i minciună;
Ați luptat luptă deșartă, ați vânat țintă nebună,
Ați visat zile de aur pe-astă lume de amar.

"Moartea succede vieții, viața succede la moarte",
Alt sens n-are lumea asta, n-are alt scop, altă soarte;
Oamenii din toate cele fac icoană și simbol;
Numesc sânt, frumos și bine ce nimic nu însemnează,
Împărtășesc a lor gândire pe sisteme numeroase
Și pun haine de imagini pe cadavrul trist și gol.

Ce e cugetarea sacră? Combinare măiestrită
Unor lucruri nexistente; care tristă și-ncâlcită,
Ce mai mult o încifrează cel ce vrea a descifra.
Ce e poezia? Înger palid cu priviri curate,
Voluptos joc cu icoane și cu glasuri tremurate,
Strai de purpură și aur peste țărâna cea grea.

Rămâneți dară cu bine, sante firi vizionare,
Ce făceați valul să cânte, ce puneți steaua să zboare,
Ce creați o altă lume pe-astă lume de noroi;
Noi reducem tot la pravul azi în noi, mâni în ruină,
Proști și genii, mic și mare, sunet, sufletul, lumină –
Toate-s praf... *Lumea-i cum este...* și ca dânsa suntem noi.

Col suo lumino d'oro l'alta pallida saggezza,
Col suo sorriso agosto, lei stella intramontabile,
Rischiava il cammino della vostra vita, fasto.
Un angelo, l'anima vostra, il cuor vostro, una lira,
Che nel vento che la scorre, mansueti canti spira;
L'occhio vostro vide il mondo qual d'icone un palazzo.

Noi? Lo sguardo assillato, che ormai non sogna niente,
Che dissimula i quadri, che scimmietta i sentimenti,
Freddi guardiamo il mondo – vi chiamiam chiaroveggenti.
Ciò che oggidi è giusto, è bugia l'indomani;
Combatteste vanamente, incalzaste mete folli,
Voi sognaste giorni d'oro in un mondo di dolore.

"Morte segue alla vita, vita segue alla morte",
Altro senso il mondo non ha, altro scopo, altra sorte;
Gli uomini di tutto fanno, tante icone e emblemi,
Chiaman santo, bello e bene ciò che nulla, niente vale,
Si dividon lor pensiero in molteplici sistemi
E d'immagini riveston la lor cupa, nuda salma.

Cos'è il pensiero sacro? Unione ingegnosa
Di cose inesistenti; libro mesto intricato
Che ancora più cifrato fa ch'intende decifrarlo.
La poesia? Pallid'angiol illibato della rosa,
Gioco tentator d'icone e di tremule parole,
Vesti d'oro porporino sopra la pesante polve.

Addio, vi dico, ora, sacri ingegni visionari,
Che faceste cantar l'onda e volare pur gli astri,
Che foggiate un altro mondo in un mondo di motriglia;
Noi mutiamo tutto in polve, oggi in noi, domani in sfascio,
Sciocchi e geni, grande e piccolo, suono, l'anima, i raggi –
Tutto è polve... *Il mondo è tale...* e ad esso noi uguali.

MORTUA EST!

Făclie de veghe pe umezi morminte,
Un sunet de clopot în orele sfinte,
Un vis ce își moaie aripa-n amar,
Astfel ai trecut de al lumii hotar.

Trecut-ai când ceru-i câmpie senină,
Cu râuri de lapte și flori de lumină,
Când norii cei negri par sombre palate,
De luna regină pe rând vizitate.

Te văd ca o umbră de-argint strălucită,
Cu-aripi ridicate la ceruri pornită,
Suind, palid suflet, a norilor schele,
Prin ploaie de raze, ninsoare de stele.

O rază te nață, un cântec te duce,
Cu brațele albe pe piept puse cruce,
Când torsul s-aude l-al vrăjilor caier
Argint e pe ape și aur în aer.

Văd sufletu-ți candid prin spațiu cum trece;
Privesc apoi lutul rămas... alb și rece,
Cu haina lui lungă culcat în sicriu,
Privesc la surâsu-ți rămas încă viu –

Și-ntreb al meu suflet rănit de-ndoială,
De ce-ai murit, înger cu fața cea pală?
Au nu ai fost jună, n-ai fost tu frumoasă?
Te-ai dus spre a stinge o stea radioasă?

Dar poate acolo să fie castele
Cu arcuri de aur zidite din stele,

MORTUA EST!

Una fiamma che veglia su umide tombe,
Un suon di campana nelle ore celesti,
Un sogno che bagna la sua ala nel duolo,
Così tu varcasti i confini del mondo.

Varcasti col ciel che era campo sereno,
A fiumi di latte, a fiori di luce,
Mentre i nemi parean oscuri palazzi,
Dall'astro regina, a turno, schiarati.

Ti vedo qual'ombra d'argento raggiante,
Le ali spiegate nel volo ai cieli,
Salir, pallid'alma, delle nubi le scale,
Tra pioggia di raggi, nevischio di stelle.

Un raggio t'innalza, un canto ti muove,
Le candide braccia sul petto crociate,
Allora che s'odon filar gli incanti,
C'è oro nell'aria, argento sull'onde.

Io vedo migrar la tua alma tra sfere;
Poi guardo l'argilla rimasta... qual neve,
Nel feretro stesa nel lungo vestito,
Io guardo il tuo pur vivo sorriso –

E chiedo al ferito dal dubbio mio spirto,
Perché mai sei morta, tu pallido silfo?
Non fosti tu giovin, non fosti tu bella?
Andasti a spegner la fulgida stella?

Ma forse là ci saranno castelli
Con archi d'oro murati di stelle,

Cu râuri de foc și cu poduri de-argint,
Cu țarmuri de smirnă, cu flori care cânt;

Să treci tu prin ele, o sfântă regină,
Cu păr lung de raze, cu ochi de lumină,
În haină albastră stropită cu aur,
Pe fruntea ta pală cunună de laur.

O, moartea e-un chaos, o mare de stele,
Când viața-i o baltă de vise rebele;
O, moartea-i un secol cu sori înflorit,
Când viața-i un basmu pustiu și urât. –

Dar poate... o! Capu-mi pustiu cu furtune,
Gândirile-mi rele sugrum cele bune...
Când sorii se sting și când stelele pică,
Îmi vine a crede că toate-s nimică.

Se poate ca bolta de sus să se spargă,
Să cadă nimicul cu noaptea lui largă,
Să văd cerul negru că lumile-și cerne
Ca prăzi trecătoare a nopții eterne...

Ș-atunci de-a fi astfel... atunci în vecie
Suflarea ta caldă ea n-o să învie,
Atunci graiu-ți dulce în veci este mut...
Atunci acest înger n-a fost decât lut.

Și totuși, țărână frumoasă și moartă,
De racla ta razim eu harfa mea spartă
Și moartea ta n-o plâng, ci mai fericesc
O rază fugită din chaos lumesc.

Con fiumi di fuoco e ponti d'argento,
Con fiori canori su rive d'incenso;

Che tu li attraversi, oh sacra regina,
Con chiome di raggi, con occhi di luce,
In veste azzurra spruzzata d'oro,
Sulla pallida fronte un serto d'alloro.

La morte è un caos, un mare di stelle,
La vita, pantano di sogni ribelli,
La morte è un'era di astri fiorita,
Mentre una storia da incubo è la vita. –

Ma forse... in me, nel deserto dei turbini,
I rei pensieri soffocano i buoni...
Se i soli si spengon, se filan le stelle,
Sono spinto a creder che tutto è nulla.

Può darsi che il cielo superno s'infranga,
Che il nulla col buio vastissimo piombi,
Ch'io veda il cielo stacciare i suoi mondi,
Fuggevoli spoglie della morte eterna...

Se fosse così... allora in eterno
Il caldo tuo soffio più non risorgerà,
In eterno è muta la dolce favella...
Quest'angelo, allora, non fu che di terra.

Eppure tu polvere bella e morta,
La rotta mia arpa al feretro appoggio,
Tua morte non piango, bensì benedico
Un raggio al caos mondano sfuggito.

Ș-apoi... cine știe de este mai bine
A fi sau a nu fi... dar știe oricine
Că ceea ce nu e, nu simte dureri
Și multe dureri-s, puține plăceri.

A fi? Nebunie și tristă și goală;
Urechea te minte și ochiul te-nșală;
Ce-un secol ne zice, ceilalți o deszic.
Decât un vis sarbăd, mai bine nimic.

Văd vise-ntrupate gonind după vise,
Pân'dau în morminte ce-așteaptă deschise,
Și nu știu gândirea-mi în ce să o stâng:
Să râd ca nebunii? Să-i blestem? Să-i plâng?

La ce? Oare totul nu e nebunie?
Au moartea ta, înger, de ce fu să fie?
Au e sens în lume? Tu, chip zâmbitor,
Trăit-ai anume ca astfel să mori?

De e sens într-asta, e-ntors și ateu,
Pe palida-ți frunte nu-i scris Dumnezeu.

ÎNGER DE PAZĂ

Când sufletu-mi noaptea veghea în estaze,
Vedeam ca în vis pe-al meu înger de pază,
Încins cu o haină de umbre și raze,
C-asupră-mi c-un zâmbet aripele-a-ntins;
Dar cum te văzui într-o palidă haină,
Copilă cuprinsă de dor și de taină,
Fugi acel înger de ochiu-ți învins.

E poi... chissà se meglio sia
Esserci o non esserci... ma chiunque sa
Che ciò che non c'è, dolore non sente,
Sono molti i duoli e scarsi i diletti.

Esserci? Mesta follia e vana;
L'orecchio ti mente e l'occhio t'inganna;
Che dice un secol, gli altri disdicon.
Il nulla val meglio d'un vacuo sogno.

I sogni incarnati inseguono sogni,
Fino a cader nelle tombe che attendon aperte,
Non so in che cosa abolir la mia mente:
Coi pazzi io rido? Li deplori? Li imprechi?

Macché? Ormai non è tutto follia?
Angiol, tua morte ha meta alcuna?
Ha il mondo un senso? Tu, fior sorridente,
Vivesti appunto per morire così?

Se vi è un senso, è a rovescio, ateo,
Sulla pallida fronte non è scritto Dio.

ANGELO CUSTODE

Di notte quando l'alma vegliava rapita,
Nel sogno mio angelo custode scorgevo,
D'un manto di ombre e raggi era cinto,
E l'ali spiegava su di me sorridendo;
Ma come ti vidi in veste ialina,
Fanciulla d'arcano anelito avvinta,
Quell'angiol fuggì dal tuo ciglio, sconfitto.

Ești demon, copilă, că numai c-o zare
Din genele-ți lunge, din ochiul tău mare
Făcuși pe-al meu înger cu spaimă să zboare,
El, veghea mea sfântă, amicul fidel?
Ori poate... O, -nchide lungi genele tale,
Să pot recunoaște trăsurile-ți pale,
Căci tu, tu ești el!

CUGETĂRILE SĂRMANULUI DIONIS

Ah! Garafa pântecoasă doar de sfeșnic mai e bună!
Și mucoasa lumânare sfârâind săul și-l arde
Și-n această sărăcie, te inspiră, cântă barde –
Bani n-am mai văzut de-un secol, vin n-am mai băut de-o lună.

Un regat pentru-o țigară, s-împlu norii de zăpadă
Cu himere!... Dar de unde? Scârțâie de vânt fereastra,
În pod miaună motanii – la curcani vânăta-i creasta
Și cu pasuri melancolici meditănd împlă-n ogradă.

Uh! Ce frig... îmi văd suflarea – și căciula cea de oaie
Pe urechi am tras-o zdravăn – iar de coate nici că-mi pasă,
Ca țiganul, care bagă degetul prin rara casă
De năvod – cu-a mele coate eu cerc vremea de se-nmoaie.

Cum nu sunt un șoarec, Doamne – măcar totuși are blană,
Mi-aș mânca cărțile mele, nici că mi-ar păsa de ger...
Mi-ar părea superbă, dulce, o bucată din Homer,
Un palat, borta-n părete și nevasta – o icoană.

Pe păreți cu colb, pe podul cu lungi pânze de painjen
Roiesc ploșnițele roșii, de ți-i drag să te-uiți la ele!

Fanciulla sei demone, che solo d'un vampo
Dei grandi tuoi occhi a ciglia velate
Facesti mio angelo, sgomento, volare,
Lui, sacro custode, amico fidato?
Oh forse... Oh, chiudi le ciglia velate,
Ch'io possa i pallidi tratti ravvisare,
Perché tu, tu sei lui!

I PENSIERI DEL POVERO DIONIGI

Ah! L'ampolla corpulenta solo pel candelier è buona!
E il cero fumeggiante stride e si brucia il sego.
Ed in questa indigenza, ti ispiri, bardo, e suona –
Soldi non toccai da anni, vino non bevvi da tempo.

Un regno per una cicca, ch'io riempra d'utopie
Le nubi di neve!... Ma da dove? Stride al vento la finestra,
Miagolan i gatti – grigia è la cresta dei tacchini
Che a pensierosi passi meditan per il cortile.

Uh! Che freddo... gela il fiato – ed il rustico berretto
Ho tirato sugli orecchi – quanto ai gomiti non bado,
Come zingar che il suo dito passa pel graticcio rado,
Con i gomiti riprovo se più mite è il tempo.

Dio, come non son topo – almen lui ha la pelliccia,
Mangerei i miei libri, me n'infischerei del gelo...
Un boccone di Omero mi parebbe un portento,
La moglie – un'icona e la buca – una reggia.

Sul soffitto ragnatele e sui muri impolverati
Sciaman cimici rossastre, che piacere a vederle!

Greu li-i de mindir de paie și apoi din biata-mi piele
Nici că au ce să mai sugă. – Într-un roi mai de un stânjen

Au ieșit la promenadă – ce petrecere gentilă!
Ploșnița ceea-i bătrână, cuvios în mers pășește;
Cela-i cavaler... e iute... oare știe franțuzește?
Cea ce-nconjură mulțimea i-o romantică copilă.

Bruh! Mi-i frig. – Iată pe mână cum codește-un negru purec;
Să-mi moi degetul în gură – am să-l prind – ba las' săracul!
Pripășit la vreo femeie, știu că ar vedea de dracul,
Dară eu – ce-mi pasă mie – bietul 'îns! La ce să-l purec?

Și motanul toarce-n sobă – de blazat ce-i. – Măi motane,
Vino-ncoa să stăm de vorbă, unice amic și ornic.
De-ar fi-n lume-un sat de mâțe, zău, că-n el te-aș pune vornic,
Ca să știi și tu odată, boieria ce-i, sârmane!

Oare ce gândește hâtrul de stă ghem și toarce-ntr-una?
Ce idei se-nșiră dulce în mâteasca-i fantezie?
Vreo cucoană cu-albă blană cu amoru-i îl îmbie,
Rendez-vous i-a dat în șură, ori în pod, în găvăună?

De-ar fi-n lume numai mâțe – tot poet aș fi? Totuna:
Mieunând în ode nalte, tragic miorlăind – un Garrick,
Ziua tologit în soare, pândind cozile de șoaric,
Noaptea-n pod, cerdac și streșini heinizând duios la lună.

Filosof de-aș fi – simțirea-mi ar fi vecinic la aman!
În prelegeri populare idealele le apăr
Și junimei generoase, domnișoarele ce scapăr,
Le arăt că lumea vis e – un vis sarbăd – de motan.

Escon dal paglione, magre, ché da mia secca pelle
Neppur hanno che succhiare. – A sciame interminabile

Son uscite a passeggio – che gentile comitiva!
Quella cimice è vecchia, essa incede riverente;
L'altra cavalier... focoso... parla forse il francese?
Mentre quella che sta sola è romantica fanciulla.

Brr! Che freddo. – Sul mio braccio una pulce si fa strada;
Ora metto un dito in bocca – e la prendo – sventurata!
Capitata mal sarebbe ospite di una bella,
Quanto a me – neppur ci penso – guai a 'lei! Perché schiacciarla?

E il gatto fa le fusa – disgustato. – Orsú, micio,
Vieni a parlar insieme, mio amico e orologio.
Se ci fosse un vostro stato, giuro, ti farei ministro,
Affinché pure tu gusti l'alto incantevol ozio!

Cosa pensa il volpone che sta raggomitolato?
Che idee stan passando pel suo gattesco ingegno?
Forse l'invitò l'amata dalla nivea pelliccia,
Rendez-vous forse gli dette nel cantone alla soffitta?

Sol di gatte fosse il mondo – sarei sempre un poeta?
Miagolando in alte odi – da Garrick, tragicamente,
A spiare sorci, al sole coricato tutto il giorno,
E di notte come Heine a poetar da cascamoto.

Fossi dotto – i miei sensi sarebber periclitati!
In arringhe popolari difendendo gli ideali,
Mostrerei ai cavalieri, alle signorine alacri,
Che il mondo è un sogno – sogno scipito – da gatti.

Sau ca popă colo-n templul, închinat ființei, care
După chip ș-asemănare a creat mătescul neam,
Aș striga: o, motănime! Motănime! Vai... Haram
De-al tău suflet, motănime, nepostind postul cel mare.

Ah! Sunt printre voi de-aceia, care nu cred tabla legii,
Firea mai presus de fire, mintea mai presus de minte,
Ce destinul motănimei îl desfășură-nainte!
Ah! Atei, nu tem ei iadul și-a lui Duhuri – liliecii?

Anathema sit! – Să-l scuipe oricare motan de treabă,
Nu vedeți ce-nțelepciune e-n făptura voastră chiară?
O, motani fără de suflet! – La zgâriet el v-a dat gheară
Și la tors v-a dat mustețe – vreți să-l pipăiți cu laba?

Ii! Că în clondir se stinge căpețelul de lumină!
Moșule, mergi de te culcă, nu vezi că s-a-ntunecat?
Să visăm favori și aur, tu-n cotlon și eu în pat.
De-aș putea să dorm înalte. – Somn, a gândului odihnă,

O, acopere ființa-mi cu-a ta mută armonie,
Vino somn, ori vino moarte. Pentru mine e totuna:
De-oi petrece-ncă cu mâțe și cu pureci și cu luna,
Or de nu – cui ce-i aduce? – Poezie – sărăcie!

FLOARE ALBASTRĂ

– "Iar te-ai cufundat în stele
Și în nori și-n ceruri nalte?
De nu m-ai uita înalte,
Sufletul vieții mele.

EMINESCU: ETERNA DIMINEAȚĂ A CREAȚIEI

Poezia și proza tânărului Eminescu (Ipotești-Botoșani 1850 – București 1889) constituie tot atâtea proiecții, măști, avataruri lirico-dramatice și filosofice ale autorului însuși. Personaje ca Toma Nour, Ioan (din romanul *Geniu pustiu*, tradus de regretatul italianist Marin Mincu prin *Genio desolato*), Andrei Mureșanu sau Horia, întrupează atât tentativa titanică sau luciferică a demonului romantic, răzvrătit, cât și căutarea absolutului. *Sărmanul Dionis* este o natură faustică, un metafizician interesat de necromanție, de astrologie, ispitit de regresiunea în timp, dar și de ascensiunea cosmică. Toate aceste personaje, ce atestă o tipologie fantastică, recontextualizată în unele proze semnate de Mircea Eliade, au aceeași sursă mitopoetică cu "magul călător printre stele". Dicțiunea acestui tip de erou este una eclectică, reflectând elanul foarte tânărului autor autodidact și totodată patosul lui cognitiv.

Dincolo de acest tip de proză, de cele mai multe ori sub forma unor fragmente specioase prin lipsa de consistență epică în favoarea ilustrării unor concepte obsedante, poetul abordează marile idei ale poeziei visului romantic (*Mortua est!*, *Memento mori*, etc.). Cititor pasionat al filosofiei lui Kant și Schopenhauer, Eminescu dă viață unui personaj precum Ieronim (în nuvela *Cezara*), un tânăr și fascinant ascet sceptic, al cărui crez este debarasarea de instincte în favoarea unei purități supraomenești, vecină cu absolutul sub raza imaculată a primordiilor.

Avem astfel o cheie a esteticii romantismului, a expansiunii cosmice și a delirului uranic, a retragerii în insula paradisiacă (a lui Euthanasius) și a dorului dispersiei-mistuirii în totul și în nimic – (a se vedea textul poetic *Rugăciunea unui dac*).

Viziunea îndurerată a lui Eminescu, întrevăzută în legile istoriei și universului, își găsește mângâiere fie în "națiune și religie", fie în mit ("cu izvoare ale gândirii și cu râuri de cântări") sau în iubire, tot atâtea nuclee ale creativității în contra "geniului morții", a neființei, a himerelor. Tânărul Eminescu nu pregetă să facă din vis

EMINESCU: L'ETERNO MATTINO DELLA CREAZIONE

Le poesie e le prose giovanili di Mihai Eminescu (Ipotești-Botoșani 1850 – București 1889) sono altrettante proiezioni, maschere, avatar lirico-drammatici e filosofici dell'autore stesso. Personaggi come Toma Nour, Ioan (del romanzo *Geniu pustiu* tradotto dal compianto Marin Mincu con *Genio desolato*), Andrei Mureșanu oppure Horia, che incarnano tanto il tentativo titanico o lucifero del demonio romantico, rivoltoso, quanto la ricerca dell'assoluto come ad esempio nel racconto d'ispirazione fantastica *Sărmanul Dionis* (trad. it. *Povero Dionigi*). Il protagonista è una natura faustica, un metafisico interessato alla necromanzia, all'astrologia, tentato dalla regressione nel tempo, ma anche dall'ascensione cosmica, fonte mitopoietica del "mago viaggiatore tra le stelle". Il discorso di questo tipo d'eroe è eclettico, riflette lo slancio dell'autore autodidatta e insieme il suo *pathos* cognitivo.

Oltre la prosa fantastica, molte volte speciosa, il poeta abborda le grandi idee della poetica del sogno romantico (*Mortua est!*, *Memento mori*, ecc.). Lettore appassionato della filosofia di Kant e Schopenhauer, Eminescu dà vita ad un personaggio come Ieronim (nella novella *Cesara*), un giovane e affascinante asceta scettico il cui credo è lo sbarazzarsi dagli istinti a favore di una purezza sovrumana vicina all'assoluto sotto il raggio immacolato dei primordi.

Abbiamo così una chiave dell'estetica del romanticismo, dell'espansione cosmica e del delirio uranico, del ritiro nell'isola paradisiaca dell'evasione (di Euthanasius) e dell'anelito della dispersione-scioglimento in tutto e nel nulla – *cupio dissolvi* - (vedasi il testo poetico *La preghiera di un daco*).

La visione addolorata di Eminescu tratta dalle leggi della storia e dell'universo, trova conforto sia nella "nazione e religione" che nel mito ("con sorgive di pensieri e con fiumi di canzoni") o nell'amore, altrettanti nuclei della creatività contro "il genio della morte", il non-essere, le chimere. Il giovane Eminescu non esita a

un mijloc de abolire a timpului și spațiului, fapt dovedit de cronovoiajul călugărului Dan, pasionat de tradiția ezoterică a misticii iudaice – cabala – și de metempsihoză.

Stilul poetului, dar mai ales al prozatorului, încă în căutare de sine, adesea digresiv și obscur, se iluminează într-o primă, fundamentală, revoluție a limbajului, vizibilă în marea stagiune a poeziei erotice românești (începând cu *Venere și Madonă*) și nu numai. O temă înrudită va fi cea a meditației filosofice și a ironiei romantice.

Poeziile sale de dragoste, a căror geneză se poate regăsi uneori în prea puțin fericite experiențe personale, capătă accentele adorației nemărginite, suprafirești, ca de pildă îndrăgostiții cu un picior în realitatea tangibilă, cu celălalt în decolarea onirică, în magia cosmică, în vârsta de aur (*Freamăt de codru, Floare albastră, Dorința, Sonetele, Sara pe deal...*, *De câte ori, iubito...*, *Atât de fragedă...*, *Sarmis*, etc.). Sunt cunoscutele titluri ale unor giuvaere melodice, care însoțesc ca un sublim ecou vitalul, elegiacul *dor*, tensiune a idilei și a nuntirii, a dispersiunii-mistuirii în armonia și în esența autentică a lumii (*cupio dissolvi*). "Și-n stingerea eternă dispar fără de urmă", rostește protagonistul din *Rugăciunea unui dac*, altfel spus, definindu-și dorul de identificare în Nirvana budistă.

Climate și stări sufletești, aceleași dintotdeauna și totuși irepetabile, aventură și pătimire, solitudine, despărțire, bucurie și fericire împărtășită, luciditate, frustrare, iubire și moarte, iluzie și desvrăjire (*Venere și Madonă, Scrisoarea IV, Scrisoarea V, Floare albastră, Crăiasa din povești, Dorința*) alcătuiesc un compendiu al "dorului" eminescian cu adânci rădăcini în speciile primordiale ale folclorului nostru poetic. Cuvântul *dor* al cărui etimon este latinescul *dolor*, definește dorința-nostalgie fără leac; un echivalent al dorului nostru întâlnim doar în portughezul *saudade*, nu și în franțuzescul *nostalgia* sau italianul sau spaniolul *nostalgia*. Sentiment care anticipă sfidarea romantică și divorțul ireversibil de meschinul univers uman (a se vedea poeziile *Glossă, Mai am un singur dor* – și variantele – precum și poemul-capodoperă *Luceafărul*).

fare del sogno un mezzo per abolire il tempo e lo spazio, lo prova il crono-viaggio del monaco Dan, studioso di cabala e metempsicosi.

Lo stile del poeta, e soprattutto del prosatore, ancora in cerca di sé, spesso digressivo e oscuro, si sta illuminando in una prima, fondamentale rivoluzione del linguaggio, visibile nella grande stagione della poesia erotica (a partire da *Venere e Madonna*) e non solo. Un tema apparentato sarà quello della meditazione filosofica e dell'ironia romantica.

Le sue poesie d'amore, la cui genesi si può ritrovare talvolta nelle esperienze personali, raggiungono accenti dell'adorazione senza confini, come ad esempio gli innamorati che seppure popolano la realtà tangibile, decollano nell'onirico, nella magia cosmica, nell'età d'oro (*Fremito di bosco*, *Fiore azzurro*, *Il desiderio*, i 14 sonetti di questo libro, *Sull'imbrunir...*, *Ogni qual volta, amore...*, *Così soave...*, *Sarmis*, ecc.). Sono titoli di alcuni gioielli melodici che fanno da sublime eco al vitale, elegiaco anelito-tensione dell'idillio e delle nozze, della dispersione-scioglimento nell'armonia e nell'essenza autentica del mondo. L'estetica del romanticismo si fa sentire in Eminescu anche nell'anelito della scomparsa ("E nell'eterno buio senz'orma mi dileguo"), il supremo traguardo del Nirvana del buddismo (vedasi la poesia *La preghiera di un daco*).

Ambienti e stati d'animo, gli stessi da sempre ma irripetibili, avventura e disavventura, solitudine, separazione, gioia e gaudio condiviso, lucidità, frustrazione, amore e morte, illusione e disinganno (*Venere e Madonna*, *Epistola IV*, *Epistola V*, *Fiore azzurro*, *La regina delle fiabe*, *Il desiderio*) compongono un compendio dell'"anelito" emineschiano (irrefrenabile desiderio-nostalgia chiamato in romeno *dor*, parola molto frequente nelle prime forme della nostra poesia folcloristica tipo ballata o doina, che ha un equivalente solo nel portoghese *saudade*). Sentimento che anticipa la sfida romantica e il divorzio irreversibile dal gretto universo umano (vedasi le poesie *Glossa*, *Mi resta un sol desio* – più le varianti – e il poema-capolavoro *Espero*).

Marile sale poezii epice, ample, strălucite inclusiv prin prozodia lor clasică, au drept protagoniști omul de știință-filosof (*Scrisoarea I*), literatul (*Scrisoarea II*), patriotul (*Scrisoarea III*), îndrăgostitul (*Scrisoarea IV* și *Scrisoarea V*), geniul supraomenesc atras de o ființă omenească (*Luceafărul*): toți aceștia pun în scenă absolutul moral și estetic, în ciuda degradării valorilor și moravurilor epocii.

Ingeniozitatea contrastiv-oximoronică a metaforelor, dotate cu virtuți aforistice, perfecționează viziunea poetului, capabilă să imagineze plastic moartea timpului, a cosmosului și a logosului și, totodată, să picteze eterna dimineață a creației. Artistului dezamăgit de nulitatea contemporanilor săi, împresurat de detractori și adversari grotești (în plan politic, erotic, etc), nu – i rămâne altă cale de ales decât recursul mitopietic, *id est* proiecția ideală a patriei și a națiunii, a "sfintelor firi vizionare", la sânul cărora accentele exilului său pământesc se estompează, convertindu-se în legendă, seninătate, vis paseist.

Adevăratul triumf al poetului va avea loc însă în lumea ideilor, deplina sa maturitate expresivă fiind reperabilă în poemul *Luceafărul* (1883), o sinteză a creației eminesciene. Aici poetul-albatros își desface aripile în toată magnifica lor amplitudine. Metafora revelatorie a capodoperei este tocmai decolarea – desprinderea mântuitoare a geniului (în cazul nostru astrul ce veghează castelul fetei de împărat) de labila contingentă întrupată de pământeana Cătălina. Dubla valență angelo-demonică, ființa nemuritoare dar îndrăgostită a Luceafărului 'blând' o determină pe frumoasa fată visătoare de aștri să renunțe în cele din urmă la acea relație imposibilă. Resemnată, își recunoaște propria fatalitate biologică de muritoare și acceptă avansurile pe care i le face aproapele ei muritor, nu altul decât Cătălin, "viclean copil de casă".

Fata de care întâmplător se îndrăgostise Hyperion reprezintă "cercul strâmt", complotul uman, istoric și ontologic, de – a dreptul comic și meschin în comparație cu destinul hyperionic al astrului îndrăgostit de terestra Cătălina. Marin Mincu scrie în studiul său *Dilema eminesciană*: "Cătălina posedă viață efemeră și moarte eternă.

Le ampie poesie epiche di Eminescu, brillanti anche per la loro prosodia classica, ritraggono protagonisti come lo scienziato filosofo (*Epistola I*), il letterato (*Epistola II*), il patriota (*Epistola III*), l'innamorato (*Epistola IV* e *Epistola V*), il genio sovrumano attratto da un essere umano (*Espero*): tutti questi mettono in scena l'assoluto morale ed estetico, contrapposto alla degradazione dei valori e dei costumi dell'epoca.

L'ingegnosità contrastiva delle metafore fornite di virtù aforistiche riesce a perfezionare la visione del poeta, atte a ideare la morte del tempo, del cosmo e del logos e, simultaneamente, a dipingere l'eterno mattino della creazione. L'artista disilluso dalla nullità dei suoi contemporanei (in sede politica, erotica, etica) non ha altra via da scegliere se non quella del ricorso mitopoetico, *id est* la proiezione ideale della patria e della nazione, dei suoi predecessori, "sacri ingegni visionari". Solo così i drammatici accenti del poeta, albatro in esilio sulla terra, assalito dai grotteschi avversari e detrattori, si attenuano e si convertono in leggenda, serenità, sogno regressivo.

Il vero trionfo, però, il poeta lo consegue nel mondo delle idee, con il poema *Espero* (1883), una sintesi della creazione emineschiana in cui raggiunge la piena maturità espressiva. Qui il poeta-albatro allarga le sue ali in tutta la loro magnifica ampiezza. La metafora rivelatrice del suo capolavoro è appunto il volo salvifico, il distacco del genio dalla labile contingenza incarnata dalla terrestre Catalina. La doppia valenza di *Espero*, tra angelo e demonio, tra essere perenne e 'mite' innamorato, fa nascere alla fin fine nella bella fanciulla sognatrice d'astri la determinazione di rompere quell'impossibile rapporto. Rassegnata, riconosce la propria fatalità biologica di essere mortale, e accetta la corte fattale da un suo prossimo mortale (simile a lei), non altro che il paggio, "infante assai furbo", Catalina.

La fanciulla di cui si è innamorato casualmente *Espero* rappresenta l'"angusto cerchio", la congiura umana, storica e ontologica, addirittura buffa e meschina nei confronti del suo sovrumano destino di astro imperituro. Dice il compianto Marin Mincu nel suo studio *Il dilemma emineschiano*: "Catalina possiede la vita effimera e la morte eterna.

Hyperion posedă viață eternă și dorește moartea efemeră și ipotetică a iubirii. Cătălina este o muritoare pentru Hyperion. Hyperion este un mort pentru Cătălina". "(...). Dialogul lor cuprinde, inconștient, dilema romantică a esenței vieții și a morții".

Încrezător în conștiința care se constituie prin sine însăși ca univers propriu, apt așadar să genereze visul poetic și estetica formei, Eminescu regăsește esența vieții, *Tat twam asi* (în sanscrită: "tu ești ființa, izvor, purtătoare de noimă"), la confluența Upanișadelor cu filosofia kantiană.

Conservator prin vocație, dar și datorită lecturilor budiste și kantiene care legitimau suveranitatea ierarhiilor și a elitelor, a caracterelor puternice menite să-și stăpânească instinctele, pasiunile și răzvrătirile adesea iraționale și violente, Mihai Eminescu se face simțit nu numai în întoarcerea lui Hyperion la esența sa autentică de "gândire ce se gândește pe sine", concept heideggerian ce focalizează opera a doi gânditori-poeti, Nietzsche și Hölderlin, ci și în înțelepciunea Cezarului, unul din protagoniștii poemului *Împărat și proletar*: pentru acesta nu există decât legea morală lăuntrică ce exclude rebeliunea răzbunătoare și egalitaristă, pragmatismul și contingenta tip Jean-Paul Marat.

Deturnarea retorică a planului semantic, premeditată de autor, a generat confuzia de apartenență a celor două conștiințe, cea empirică, a proletarului, și cea transcendentă, a Cezarului, în care trebuie să recunoaștem sensibilitatea formelor intuitive și gândirea etică și morală a poetului, precum și conceptele apriorice de spațiu-timp-cauzalitate care au marcat întreaga operă eminesciană.

Geo Vasile

Iperione possiede la vita eterna e desidera la morte effimera e ipotetica dell'amore. Catalina è per Iperione una mortale, Iperione è per Catalina un morto". "(...). Il loro dialogo comprende, inconsciamente, il dilemma romantico dell'essenza della vita e della morte".

Fiducioso nella coscienza che è di per se stessa il proprio mondo, capace quindi di generare il sogno poetico e l'estetica della forma, Eminescu ritrova l'essenza della vita, *Tat twam asi* (in sanscrito: "tu sei l'essere fonte di senso"), alla confluenza delle Upanishad con la filosofia kantiana.

Conservatore per vocazione, ma anche grazie alle sue letture buddiste e kantiane che legittimavano la sovranità delle gerarchie e delle *élites*, dei caratteri forti destinati a padroneggiare gli istinti, le passioni, gli sfoghi spesso volte irragionevoli e violenti, Mihai Eminescu si fa sentire non solo nel ritorno d'Iperione alla sua autentica essenza di "pensiero pensante", concetto heideggeriano che focalizza il pensiero di due pensatori-poeti, Nietzsche e Hölderlin, ma anche nella saggezza del Cesare, uno dei protagonisti del poema *Imperatore e proletario*: per lui esiste solo la legge morale interiore che esclude la furia vendicatrice e egualitaria, il pragmatismo e la contingenza tipo Jean-Paul Marat.

Il dirottamento retorico del piano semantico, premeditato da Eminescu stesso, genera la confusione d'appartenenza delle due coscienze, quella empirica del proletario e quella trascendente del Cesare, in cui dobbiamo riconoscere la sensibilità delle forme intuitive e il pensiero etico e morale del poeta, nonché i suoi concetti aprioristici di spazio-tempo-causalità che hanno segnato tutte le opere del Nostro.

Geo Vasile

INDICE

Antologie critică / Antologia critica	6 / 7
Date biografice esențiale /	18
Dati biografici essenziali	19
Însemnări de traducător / Appunti di traduttore	26 / 27
Florilegiu român-italian /	33
Florilegio romeno-italiano	
Venere și Madonă / Venere e Madonna	34 / 35
Epigonii / Gli epigoni	38 / 39
<i>Mortua est!</i> / <i>Mortua est!</i>	46 / 47
Înger de pază / Angelo custode	50 / 51
Cugetările sărmanului Dionis /	52 / 53
I pensieri del povero Dionigi	
Floare albastră / Fiore azzurro	56 / 57
Împărat și proletar / Imperatore e proletario	62 / 63
Făt-Frumos din tei / Principe azzurro dei tigli	76 / 77
Melancolie / Malinconia	84 / 85
Crăiasa din povești / La regina delle fiabe	86 / 87
Lacul / Il lago	88 / 89
Dorința / Il desiderio	90 / 91
Povestea codrului / La fiaba del bosco	92 / 93
Singurătate / Solitudine	96 / 97
Departate sunt de tine... / Lontano son da te...	100 / 101
O, rămâi... / Oh, rimani...	100 / 101

De câte ori, iubito... / Ogni qual volta, amore...	102 / 103
Rugăciunea unui dac / La preghiera di un daco	104 / 105
Atât de fragedă... / Così soave...	108 / 109
Afară-i toamnă... / L'autunno fuori...	110 / 111
Sunt ani la mijloc... / Son già molti anni...	112 / 113
Când însuși glasul... / Quando la stessa voce...	114 / 115
Freamăt de codru / Fremito di bosco	114 / 115
Despărțire / Separazione	118 / 119
O, mamă... / Oh, mamma...	120 / 121
Scrisoarea I / Epistola I	122 / 123
Scrisoarea II / Epistola II	132 / 133
Scrisoarea III (fragment) / Epistola III (frammento)	138 / 139
Scrisoarea IV / Epistola IV	152 / 153
Luceafărul / Espero	162 / 163
Când amintirile... / Quando i ricordi...	192 / 193
Doina / Doina	194 / 195
Pe lângă plopii fără soț / La strada dei pioppi spaiati	198 / 199
Și dacă... / E se...	202 / 203
Glossă / Glossa	202 / 203
Odă (în metru antic) / Ode (in metro antico)	208 / 209
Iubind în taină... / Segretamente amando...	210 / 211
Trecut-au anii... / Passaron gli anni...	210 / 211
Veneția / Venezia	212 / 213
Se bate miezul nopții... / La mezzanotte batte...	214 / 215

Cu mâne zilele-ți adaogi... /	214
Accresci col domani i giorni...	215
Peste vârfuri / Sulle vette	216 / 217
Lasă-ți lumea... / Lascia stare il tuo mondo...	218 / 219
Din valurile vremii... / Dall'onde degli evi...	222 / 223
Mai am un singur dor / Mi resta un sol desò	224 / 225
Nu voi mormânt bogat / Non voglio ricco avello	226 / 227
Criticilor mei / Ai miei critici	228 / 229
Din noaptea... / Dal buio...	230 / 231
Sara pe deal... / Sull'imbrunir...	232 / 233
Nu mă înțelege / Non mi intendi	234 / 235
La steaua... / Fino alla stella...	236 / 237
Kamadeva / Kamadeva	238 / 239
Ah, mierea buzei tale... / Ah, del tuo labbro il miele...	240 / 241
Ea-și urma cărarea-n codru / Lei si avviava al bosco	242 / 243
Gândind la tine / Pensando a te	244 / 245
Cărțile / I libri	246 / 247
Coborârea apelor / La discesa delle acque	248 / 249
De vorbiți mă fac că n-aud... /	250
Se parlate faccio il sordo...	251
În liră-mi geme și suspin-un cânt (fragment) /	250
Nella mia lira geme, piange un canto (frammento)	251
Pierdut în suferința... / Sperduto nella pena...	250 / 251
Venin și farmec... / Veleno e malía...	252 / 253
Cu gândiri și cu imagini / Con immagini, pensieri	252 / 253

Fiind băiet păduri cutreieram /	256
Io da fanciullo per le selve erravo	257
Stelele-n cer / Gli astri nel cielo	258 / 259
Stau în cerdacul tău... / Sto nel verone tuo...	260 / 261
Ce suflet trist... / Che cuore triste...	262 / 263
Dintre sute de catarge / Fra tanti alberi e vele	264 / 265
Sarmis / Sarmis	266 / 267
Oricât de mult am suferit /	272
Per quanto avessi io sofferto	273
Din ocean de vise... / Dal pélago di sogni...	274 / 275
Sătul de lucru... / Sposato dal lavoro...	274 / 275
Pe gânduri ziua... / Di giorno impensierito...	276 / 277
Răsaî asupra mea... / Spunta sopra di me...	278 / 279
Rugăciune / Preghiera	280 / 281
Eminescu: eterna dimineață a creației /	282
Eminescu: l'eterno mattino della creazione	283

POLYCHROMOS

poesia

1. A. Calò Gabrieli, *Ciò che resta*
2. L. Liberatore, *Deliria*
3. L.M. Pegorari, *Cenere*
4. N. Buonarota, *Cristalli nel buio di una notte qualunque*
5. P. Fabris, *Pigmenti d'Arpa. Sistole e Diastole*
6. M.P. Santoro, *Impareggiabile rumore il silenzio*
7. I. Vinea, *Opal și rug / Opale e rogo*, a cura di Geo Vasile
8. A. Utech, *Pensieri del vagabondo*
9. L. De Feudis, *Il tempo non ha scarpe*
10. N. Buonarota, *Cristales en la oscuridad de una noche cualquiera*,
Edición española
11. G. Gentile, *Stronza come un assolo di contrabbasso*
12. G. Stella Elia, *Canti dell'ulivo*
13. N. Buonarota, *Anonime definizioni*
14. G. Natali Confortini, *Albe ignare*
15. M. Eminescu, *Luceafărul – Poezii alese / Espero – Poesie scelte*, a
cura di Geo Vasile

Finito di stampare in prima edizione nel mese di
gennaio 2016.
Finito di stampare in nuova edizione nel mese di
febbraio 2020 da **Service4Media s.r.l.** per conto
di **FaLvision Editore s.a.s.**